

Harriet Constable

De instrumentalist

Vertaald uit het Engels door Aarti Rampadarath

A.W. Bruna Uitgevers

VENETIË 1695

Zonsondergang en de klok van de Marangona klinkt op de Piazza San Marco. De klanken trillen uit de bronzen mond, glijden over de koepel van de Basilica, likken de kokkels die in het modderige kanaal liggen en schijnen door een opening tussen stoep en houten deur. Erachter staat een meisje in een smalle, slecht verlichte steeg en ze kijkt op.

Voor sommigen geeft de klok de tijd aan. Voor anderen gaat het om heilige dagen, vergaderingen van het stadsbestuur, openbare terechtstellingen. Maar voor haar geeft hij het teken dat zij en haar collega's de straat op mogen voor de nacht. Nu is het tijd om geld te verdienen.

Ze slaat haar gele sjaal om haar hals, de lichte wol maakt duidelijk wat haar beroep is, en loopt naar buiten. Haar thuis is een bordeel in de wijk San Polo, weggestopt achter de Ruga dei Oresi, de belangrijkste doorgang voor reizigers en inwoners die de brug naar San Marco elke dag oversteken. Een strategische locatie: hier is het werk.

Het getik van haar hakken galmt over de keien terwijl ze afslaat. Linksaf het bordeel uit, dan weer links op de hoek waar de slager ingewanden verkoopt en daarna rechtdoor totdat ze haar vaste plek bereikt aan de rand van de Rialtobrug. Ze knikt naar een vrouw die een paar tellen eerder is gearriveerd en zich installeert. Dan vouwt ze haar mantel en sjaal op, en legt die op de keien onder de brug. Er is een on-

uitgesproken afspraak: *tijdens het werk houden we onze dingen netjes hier.*

Ze draagt een groene linnen jurk met een hoge taille. Een lint slingert om de diepe, vierkante hals heen. Haar vingers vinden de kraag en ze trekt de schouders naar beneden tot haar borsten zijn blootgesteld aan de nacht, gaat zitten op wat bleke stenen en wacht op de volgende klant. Die is meestal mannelijk, meestal alleen en heeft vaak een walm van wijn om zich heen.

Haar hart bonst terwijl ze daar zit, maar minder dan eerst. Ze is zeventien en heeft het gevoel dat ze de meeste dingen aankan. Drie op een dag, gemiddeld. Zes maanden is bijna zeshonderd klanten. Ze tikt met haar voet op de maat van haar gedachten. Dit wordt gewoon weer een nacht werken.

Hij is geen vaste klant. Mannelijk, ja. Alleen, ja. Maar ze heeft hem nog nooit eerder gezien. Hij is zakelijk, dat vindt ze niet erg, maar hij lijkt veertig jaar ouder dan zij en heeft ogen zo zwart als de nacht.

‘Laten we gaan,’ zegt hij en hij kijkt achterom alsof hij bang is betrapt te worden. Hij ruikt naar houtrook, tabak. Zijn stem is gruisig en laag.

Ze leidt hem terug naar het bordeel, de houten trap op die kraakt onder zijn gewicht. Hij gromt en bukt om te vermijden dat hij zijn hoofd stoot als ze de kamer binnenkomen. Zijn rode pet en jas met tinnen knopen suggereren dat hij werkt bij de scheepswerf. Ze heeft gehoord dat ze daar binnen een dag een oorlogsschip kunnen bouwen.

Er staat een groot bed met donkere, houten stijlen, een paar kaarsen die al bijna zijn opgebrand. Hun schaduwen flikkeren en trillen tegen de muren. Ze ademt diep in en de deur klikt achter haar in het slot.

Negen maanden later is haar buik gezwollen en strak. Ze wordt tegen het ochtendgloren wakker omdat een pijn, opzwepend

en overrompend, door haar heen begint te stromen. Zoals gepland drapeert ze haar gerafelde gele sjaal om zich heen en steekt de stof die ze aan het borduren is in haar zak.

De eerste uitdaging is de trap. De pijn bonst rood. Er is een heet, scheurend gevoel ergens heel diep in haar binnenste; ze trekt haar benen krom terwijl ze zich vasthoudt aan de versplinterde houten leuning. Ze redt het tot de straat maar valt dan op haar knieën en houdt haar buik vast. Zal ze het redden? Het is niet ver van hier, maar in haar toestand...

Je kunt niet stoppen, zegt ze tegen zichzelf. Je kunt het halen, besluit ze.

Ze krabbelt moeizaam op en vervolgt haar weg door de straat, haar lichaam schuift langs de stenen muren op zoek naar steun. Onder haar schoenen spleeten talloze plassen en de spiegelbeelden erin in tweeën. Haar bestemming is maar een paar straten verder, maar de reis lijkt eindeloos. De pijn beneemt haar de adem, is zoveel erger dan nog maar vijftien minuten geleden.

Drie keer kloppen, wat geschuifel, en een vroedvrouw, gerimpeld en grijs, trekt de deur een paar centimeter open. Haar ogen zakken naar de buik, waar een jongere hand strakke huid vastpakt. De uitdrukking op het gezicht van de vroedvrouw verandert van gefrustreerd naar bezorgd. De deur gaat verder open.

‘Tussen je tanden,’ zegt de vroedvrouw en ze wurmt een bot uit de bek van haar zwart-witte hondje en geeft het aan het meisje.

De hond gromt. Het meisje gromt terug. Ze bijt hard op het bot, dierlijker dan ooit. De pijn wordt sensationeel, een levendig rood, alsof ze vanbinnen wordt verscheurd.

Het is haar laatste bewuste gedachte. Sensationeel.

Er zijn twee dagen verstreken in het donker van dit kamertje bij de vroedvrouw thuis. Het is in de verste verte niet genoeg

voor haar opengereten lichaam om zich te herstellen, maar het bed is nodig. Een ander meisje schreeuwt het nu uit.

‘Tijd om te gaan,’ zegt de vroedvrouw.

‘Maar waarheen?’ vraagt het meisje. Ze had niet verwacht de bevalling te overleven.

De vroedvrouw geeft haar haar gele sjaal terug en ze is ver-rast er een wriemelend wezen in te vinden. Ze was het al bijna vergeten. Het is vlekkerig, gerimpeld, blauw dooraderd. De vroedvrouw houdt een lepel omhoog, voedt het met de laatste druppels suikerwater. Het meisje worstelt met de spartelende ledematen, niet in staat zich te focussen, niet in staat om te denken, totdat haar ogen terugrollen in hun kassen en de pijn door haar dijen heen siddert. Haar tranen druppelen op het gezichtje. Het wezen krijst van woede.

Het meisje loopt een poos doelloos door het doolhof van achterafstraatjes en bruggen. Ze is zo moe, haar lichaam bloedt nog steeds, is een open wond. De hele nacht heeft ze het doordringende gekrijs doorstaan, maar nu is er eindelijk rust.

De ochtend gloort, een dikke mist glijdt door het kanaal. Ze moet gewoon blijven lopen. Gewoon blijven lopen, dan blijft dit ding stil. Ze bereikt een opening waar sierlijke gebouwen met spitse ramen met hun rug naar het jadegroene kanaal staan. Een trapje van vier treden leidt omlaag naar het water, dat er verleidelijk tegenaan kabbelt.

Kom naar mij, roept het. Kom naar mij.

Het water is koud maar zelfs op zo’n vroege lenteochtend is het verfrissend. Ze drukt het wezen dicht tegen zich aan en loopt het water in, dieper en dieper.

Dit. Natuurlijk is dit de oplossing. Het is zo vredig, zo kalm. Het meisje leunt achterover en alsof het zo simpel is als ademen, duikt ze met hun beide lichamen onder het oppervlak.

Maar het wezen, geschrokken door de kilte, door het nat,

door het gebrek aan zuurstof, explodeert. Het is boos en levend en ineens weer echt, worstelt tegen haar omklemming.

Hou op, wees stil, smeekt ze. Nog even, het zal niet lang meer duren.

Maar het ding lijkt wel een razende vuurstorm en ze kan het niet tegenhouden. Hun hoofden schieten omhoog boven het oppervlak terwijl ze beiden om lucht schreeuwen, om leven.

Het wezen grijpt haar hand steviger vast. Het schreeuwt niet, het smeekt haar, terwijl ergens in de verte één enkele noot, elegant en lang, de lucht doorklieft. Ze slingert het wezen uit het water, wikkelt het in haar doordrenkte mantel en vlucht.

De reusachtige, bewerkte deuren van de Santa Maria della Fava staan open, en wachten op de eerste bezoekers van de mis. Het meisje is kleddernat, haar tanden klapperen, het wezen ligt stil in haar armen terwijl ze naar binnen strompelt. De priester komt haar met gehaaste stappen tegemoet, zijn voeten klikklakken door het gangpad.

‘Geen hoeren hier,’ zegt hij, en hij duwt haar naar achteren tegen de hoge houten deuren. Zijn geborduurde zijden gewaad staat bol in de bries.

‘Alstublieft... broeder,’ smeekt ze en ze rukt haar mantel weg om het wezen in haar armen te onthullen.

De uitdrukking op zijn gezicht verandert van afkeuring naar walging. Hij geeft haar nog een duw. Ze voelt de klap lucht als de deur in haar gezicht dichtslaat. Ze zakt neer op de grond, haar benen voor zich uitgespreid. Ademt in, ademt uit, weer een steek van pijn die door haar dijën siddert.

Ze trekt een gezicht bij de aanblik van haar eigen lichaam. De lucht ruikt zoet, beseft ze. Een mengeling van boter, suiker en bloem, afkomstig van de bakkerij hier vlakbij.

Haar borsten kloppen, het wezen begint weer te krijsen. De oplossing is simpel. Het is dierlijk. Ze weet al wat ze moet

doen. Met een futloze hand trekt ze haar jurk omlaag, en ontbloot een borst. Het klampt zich vast en begint te zuigen.

De vrouw die haar vindt, was ooit ook een *cortigna lume*. Nu is ze niet knap meer, maar ze weet zich nog steeds goed te redden. Het meisje wordt wakker in het eenvoudige huis van de prostituee, op de vloer, omringd door een paar kussens en een deken. Er staat een smalle tafel tegen de muur met daarop een doos met speelkaarten. Ze krijgt een beker koffie, stoom stijgt op van het oppervlak. Ze brengt hem naar haar lippen, blaast zachtjes en neemt een slokje. De warmte die haar lichaam doordringt, roert haar bijna tot tranen.

De prostituee bukt zich en zegt iets. Met een hand wrijft ze over haar onderrug, met de andere pakt ze een leeg bord en beker van de vloer. Ze vermijdt de blik van het meisje als ze spreekt.

‘Je kunt hier blijven tot je genezen bent en dan betaal je me tegen het eind van de maand terug. Ik kan je werk bezorgen bij mijn oude bordeel. Ze zullen wel blij met je zijn, als je snee genezen is.’

Het bord en de beker klinken tegen elkaar aan als ze recht-op gaat zitten. De prostituee wijst met de beker.

‘Breng haar naar de Pietà. Over twee weken, als je wat sterker bent. Maar geen moment later. Als ze nog groter wordt, past ze niet door het gat.’

‘Wat is de Pietà?’ vraagt het meisje zachtjes.

‘Ze zullen haar daar grootbrengen, een goed leven geven. Ze zal een opleiding krijgen, kansen. Ze geven ze zelfs muziekles.’ Het is geen gesprek, de prostituee wacht niet op een antwoord. Ze draait zich om en verlaat de kamer.

Het meisje knippert en kijkt haar na. Dan is er een zacht gekoer, een gewriemel. Ze voelt iets in zich zwellen en zet zich schrap. Maar de pijn komt niet. In plaats daarvan komt er iets sterkers, iets blijvends, iets goeds. Ze kijkt omlaag om

te zien wat het veroorzaakt. En voor het eerst beseft ze dat ze een meisjesbaby in haar armen heeft.

De volgende week is de heerlijkste van haar leven. Ze ziet hoe de baby begint te focussen, haar in de ogen kijkt en weet dat dit haar moeder is. Het meisje voedt haar, knuffelt met haar, aait haar wangen en veegt het spuug van haar mondje. En hoewel ze niet meer hetzelfde lichaam delen, is er een wezenlijk feit. Ze zijn en blijven voor altijd deel van elkaar.

Ze ademt de warme, melkachtige geur in en denkt aan wat ze op een dag tegen haar wil zeggen. Dingen waarvan ze wilde dat iemand die ooit tegen haar had gezegd.

Ze zal haar zeggen te vluchten. Ze zal haar zeggen te dromen. Ze zal haar zeggen om wat in haar zit eruit te laten stromen. En wanneer haar dochter haar vraagt wat ze op een dag zou kunnen doen met haar leven, wat ze zou kunnen worden, zal ze haar zeggen: wat je maar wilt. Alles wat je wereld maar kan doen ontvlammen in vurige kleuren.

Drie dagen voordat het tijd is, neemt het meisje haar dochter en haar muntstukken mee en loopt ze door de stad. Ze zal papier kopen, mooi Venetiaans papier, papier dat een koningin waardig is, met het weinige geld dat ze heeft gespaard.

De winkelier snuift afkeurend als ze het beste papier kiest dat ze zich kan veroorloven, een dik crèmekleurig vel gemarmerd met groen. Ze geeft meer munten uit dan voor drie dagen eten, maar dat houdt haar niet tegen.

Op een bord boven de volgende deur staat de tekst SCRIBA. Een touw hangt in het midden van een zwarte, metalen bel. Ze slaat die drie keer tegen de zijkant en een knappe man met inktvlekken op zijn handen doet de deur open.

‘Schrijf dit,’ zegt ze als ze binnen is, en hij transformeert haar woorden tot mooie lussen op het papier. Ze vouwt het

voorzichtig op en stopt het onder haar mantel. Terug bij de prostituee thuis, pakt ze een speelkaart van de stapel op de bijzettafel en met een mesje uit de keuken snijdt ze de kaart diagonaal doormidden. Ze laat een helft in de vouwen van haar korset glijden.

Het is weer zonsopkomst, iets wat voortaan altijd pijn zal doen.

‘Het moet vandaag gebeuren,’ zegt de prostituee.

Het meisje wikkelt haar baby in haar gele sjaal en gaat nog een keer de straat op, er hangt een dikke laag mist. Haar rokken slaan tegen haar enkels terwijl ze zich door het duizelingwekkende doolhof haast, haar hart hamert in haar borst. Gouden maskers achter de ramen jouwen haar uit als ze langsloopt. Het dier in haar is alert. Ze is een prooi, die zich schrap zet voor een aanval. Haar oren zijn gespitst op elke beweging of geluid, haar handen houden het kind onder de mantel beschermend vast.

Ga er snel heen, draal niet, let op. Links, rechts, rechts, links, rechts. Bij het eerste geluid van gevaar moet je rennen, zegt ze tegen zichzelf. Rennen.

Maar de wandeling verloopt rustig, en als ze de Pietà vanaf de steeg aan de zijkant nadert, vertraagt ze. Hoe lang het duurt om die laatste stappen te zetten zal ze nooit weten.

Ze staart naar het traliewerk, naar het gat in de muur, waar ze haar baby neer zal leggen, dit deel van haar, deze bundel vuur en energie die haar doet vlammen van trots. Dit wezen dat haar had gesmeekt om te mogen leven.

Ze kan het niet. Ze wankelt naar achteren, houdt haar dochter strakker tegen zich aan, als een gejammer haar aandacht afleidt.

Op de grond naast het gat in de muur staan een aantal dozen. Ze lijken gevuld met allerlei restjes materiaal, weggegooid eten en afval, maar een gekerm dat uit een van de do-

zen opstijgt, trekt haar aandacht. Ze haalt het deksel van de doos en onderdrukt een gil.

In de doos ligt een kind, blauw van de kou en bedekt met schrammen, gekrabd door een dier; het blaast de laatste adem uit. De baby ziet er groot uit, te groot om door het gat in de muur te passen.

Ze ademt diep in en legt haar vingers tegen de hals, maar er is geen hartslag meer. Ze sluit de ogen en zo voorzichtig als ze maar kan, legt ze een lap stof over het gezicht.

Meer hoeft ze niet te zien.

Ze staat op, kijkt voor een laatste keer naar haar dochter en schuift haar voorzichtig door het gat in de muur. Ze stopt het gevouwen briefje en de andere helft van de speelkaart in de bundel dekens. Ze kust haar op het hoofd, doet een stap naar achteren en trekt aan de bel. Daarna draait ze zich om en durft niet terug te kijken, verdwijnt voorgoed.

Ga maar, lief kind, staat er op het briefje, en weet dat je geliefd was.

Aan de andere kant van de muur is het tempo anders.

‘De eerste van de dag,’ roept zuster Clara terwijl de metalen klepel tegen de bel slaat. Ze haast zich naar de binnenplaats en trekt een wriemelende meisjesbaby uit het gat.

‘15 april 1696,’ instrueert ze zuster Madalena, die de details neerpent in een gigantisch op touw gebonden boek vol namen.

Chiara della Pietà, gearriveerd op 20 februari 1687, met een gestempeld muntstuk en een brief van de moeder. Paulina della Pietà, gearriveerd op 29 april 1695 met een geborduurd kleed. Agata della Pietà, gearriveerd op 4 mei 1695 met een gedicht en een hoofdwond door de doos.

De baby wordt uitgepakt, naar een wastafel gebracht en gewassen. Haar huid wordt op infecties gecontroleerd, haar weinige haren op luis. Een pook wordt in het vuur gestoken.

Er is een gesis, de ijzeren lucht van vlees en een furieuze schreeuw. In plaats van de pook staat er nu de letter 'P', pijnlijk en rauw, op haar linkerbovenarm. De wond wordt gewachteld. Een priester doopt haar. Daarna gaan ze terug naar het register.

De baby ademt kort en hijgerig: ze lijdt hevige pijn. Maar ze heeft een blik in haar ogen... Furieuze wilskracht.

'Hoe zullen we haar noemen?' vraagt zuster Madalena.

Zuster Clara kijkt naar het kind dat haar vinger omklemt met haar handje. Ze knijpt haar ogen dicht in concentratie.

'Anna Maria della Pietà,' kondigt ze aan, terwijl de baby haar vastgrijpt. 'Ik heb een voorgevoel bij deze.'

Ze staat op het podium, klaar voor het moment. Het moment van haar leven. Spoedig zal ze het certificaat ontvangen van maestro. Ze zal officieel een meester in de muziek zijn.

Het voelt alsof elke seconde die Anna Maria geademd heeft naar dit moment heeft geleid. Alsof elke keus, elke tel verbonden is met de volgende. De lichten verblinden haar, hitte straalt af van het publiek. Ze voelt duizenden bewonderende ogen, allemaal op haar gericht. En het respect. Het heeft een zeker gewicht. Het beweegt door de lucht, dik en levend en glorieus. Ze zuigt er haar longen mee vol.

Dan een giechel.

Ze fronst, schrikt op uit haar fantasie en bevindt zich ineens in haar slaapkamer, waar haar podium een houten eenpersoonsbed is, haar certificaat een zakdoek.

‘Het is mijn taak, en mijn eer,’ brult Paulina, een mager meisje met een puntige kin met een quasi lage stem, ‘om... om... deze titel...’ Haar aandacht verslapt, het moment is bijna voorbij.

‘Toe te kennen,’ fluistert Anna Maria uit haar mondhoek.

Paulina slikt de lach in die in haar binnenste opborrelt.

Misschien lijkt dit kinderspel voor sommigen, maar niet voor Anna Maria. Want er zijn sommige dingen die meisjes gewoon weten. Sommigen weten dat hun ziel als een vuur kan razen. Sommigen weten dat macht iets is om te grijpen.

Sommigen weten dat de dood vroeg komt en wreed is. En sommigen weten dat ze tot grootsheid zijn voorbestemd.

Anna Maria della Pietà is voorbestemd tot grootsheid.

Als achtjarige weet ze zo zeker dat dat bij haar past. Net zoals een snaar bij een strijkstok, zoals de bliksem bij de storm en zoals het water bij de lucht. Ze wéét het, zoals ze weet dat een van haar tenen in een vreemde hoek uitsteekt, dat het vlees op de woensdag naar vis smaakt, en dat de noot c groen is. Net als zoveel dingen is het iets wat vaststaat. Dus op dit podium staan, met haar handen in haar zij, om haar titel in ontvangst te nemen, is net zo natuurlijk als dromen.

Ze hoest, moedigt haar vriendin aan om door te gaan.

Paulina's glimlach besterft op haar lippen. Ze knikt. Serieus. 'Om deze titel toe te kennen aan die ene, de enige Anna Maria della Pietà,' roept ze.

Anna Maria glimlacht, strekt haar armen uit naar het publiek, waarna ze zich vooroverbuigt vanaf haar podium en ze het certificaat gracieus in ontvangst neemt.

Het publiek wordt dolenthousiast. Ze springt van de stoel in de hoek van de kamer, straalt als ze applaudisseert. Want vandaag bestaat het publiek, net als elke andere dag, uit Anna Maria's andere beste vriendin, Agata. Ze is donkerharig, net als Anna Maria, maar kleiner, zachter. Er zijn kreten en er is gejuich als Anna Maria buigt, steeds weer, haar korte krullenbos springt in haar ogen. Ze stapt van haar podium af en pakt de handen van haar bewonderaar.

'Mijn hele leven heb ik voor deze eer gewerkt. *Grazie, grazie, grazie,*' zegt Anna Maria.

Paulina giechelt en bloost, twee roze stippen kleuren haar wangen. Eén doordringend blauw oog ontmoet dat van Anna Maria. Op de plek van het andere zit een gat, het ooglid is slecht gehecht, het vlees opeengehoopt en rood. 'Nu ik, nu ik,' smeekt ze.

'Nog één keer,' zegt Anna Maria en ze klimt terug op haar

podium, bedenkt hoe ze haar toespraak kan verbeteren, 'en dan mag jij.'

Tegen de dageraad luiden de klokken op de Piazza San Marco. Het is nog geen vijf minuten lopen vanaf het imposante gebouw van de Ospedale della Pietà, dat uitkijkt op de lagune. Achter de ramen met groene luiken zijn driehonderd weesmeisjes al wakker en aan het werk. Ze vormen een zich herhalende stroom, de een na de ander beweegt zich door de gangen, gekleed in het wit.

Op de vijfde van vijf verdiepingen haalt Anna Maria haar laken van haar bed terwijl de donkerpaarse dreunen van de bel haar zintuigen overspoelen.

Bes, denkt ze bij zichzelf.

Ze laat haar handen door de spijlen glippen en wrikt het kleine slaapkamerraam open. Frisse ochtendlucht stroomt naar binnen. Ze ademt diep in, en tuurt naar de terracotta tegels om naar de nieuwe dag te luisteren. Ver weg beneden rent iemand over de keien. Ze hoort het gerammel van een kar die wordt getrokken, de gil van een baby, het geblaf van een hond. Maar het crescendo komt over een uur, wanneer de wereld de straten en kanalen in stroomt en Venetië weer tot leven wekt.

Het begint met de mis, die plaatsvindt in de kapel. De meisjes dreunen gebeden op, als antwoord op de zusters.

Dan komt de pap, die ze eten in de eetzaal. Anna Maria slaat uit protest met haar lepel tegen de vastgekoekte klonten. Daarna moeten ze hun taken doen. Wassen en schrobben en naaien en stomen, snijden en koken en schrapen en schoonmaken. Vrijheid komt elke dag na het middaggebed.

Als de zusters hun hymnes en psalmen oefenen, knijpt Anna Maria ertussenuit. Ze neemt de stenen wenteltrap met twee stappen tegelijk en stormt de zolderslaapkamer binnen. Het bed knarst als ze het naar rechts schuift. Ze klimt erop en moet moeite doen om bij de sluiting van de luiken erachter te

komen. Er klinkt een schrapend geluid als het luik meegeeft en dan kruipt ze naar boven op een klein houten platform. Ooit hingen ze hier de was. Maar toen een storm deze plek versplinterd en gebarsten achterliet, werd die vergeten. Nu gebruiken ze het grotere platte dak aan de andere kant van het gebouw. Nu is dit plekje helemaal van haar.

Zonneschijn overspoelt het gezicht van Anna Maria, de planken kraken onder haar voeten. Ze neemt haar positie in, trekt haar katoenen jurk vol vlekken onder zich en kruist haar benen over het hete hout. Tevreden neemt ze haar koninkrijk in zich op.

In haar stad zijn de wegen gemaakt van water. Het leven ademt in elke richting, energiek, kleurrijk en luid.

Ze heft haar handen naar het orkest, klaar om te dirigeren. Ze geeft de gondeliers die een levendig deuntje neuriën als ze door de smalle straten glijden hun inzet aan. Dan de fruitverkopers die zingen op het plein. ‘Dadels voor een *denari*, limoenen voor een *lira*!’ Daarna volgt de inzet voor de kammenmakers, scharensliepen, houtbewerkers en anderen: elke sectie zingt een eigen lied. De inzet voor het publiek dat klapt voor de dans van de narren, de meeuwen die schreeuwen terwijl ze door de lucht suizen. De inzet voor de spinners die tikken op het gewervel van hun spoelen, de schoenenpoetsers die over de lagune heen kijken. De inzet voor de melkmannen die de glazen flessen tegen elkaar aan tikken en haar vrienden op de binnenplaats die rond de boom schreeuwen. De inzet voor de man die een opera zingt vanuit de tunnel aan haar linkerkant, en de klokken die *Goeiemiddag!* slaan van de toren rechts van haar.

En nu de inzet voor de kleuren. Al het bruin en geel en groen en rood, het paars en oranje en wit en bruin. Een caleidoscopische wereld explodeert voor haar ogen. Tonen en tinten drijven omhoog, ver boven de stad, ze hangen als noten op een balk, en sluiten aan bij de geluiden beneden. Dan

dwarrelen ze ineen, als een school vissen, en een glimlach doet haar gezicht stralen.

Dit meisje had noten voordat ze woorden had, en die noten hebben altijd ook kleur gehad.

Achter haar duiken Paulina en Agata op, ze komen allebei snel aan weerszijden van haar staan.

‘Sorry dat we zo laat zijn,’ zegt Paulina. ‘We moesten onze zegeningen overdoen.’

Agata rolt met haar ogen.

‘Welkom op het feest,’ zegt Anna Maria, en ze kijkt recht vooruit. ‘Welkom bij mijn Republiek van Muziek.’

In 1704 is het leven in de Pietà een leven van contrasten. Trek de ingewanden uit een vis, tokkel op een harp. Verpletter een teen, strijk een symfonie. En dan zijn daar Anna Maria, Paulina en Agata.

Er was geen moment dat het begon, geen specifieke daad die hen samenbracht. Het is hoe het zou zijn met een broer of zus. Ze zijn er gewoon, aanwezig, altijd.

Anna Maria legt haar hoofd in de kuil van Paulina’s hals. Ze schuift Agata’s arm door de hare. Als Agata haar hoofd draait, wordt een deuk ter grootte van een handpalm zichtbaar. Hij zit aan de rechterkant, net boven de nek en is hol als een holle hand. Een paar strengen van haar gladde haar vallen eroverheen; de plek zelf is kaal.

‘Op een dag zullen wij hier heersen,’ zegt Anna Maria en ze kijkt uit naar haar stad. ‘Echt waarlijk heersen. Niet zoals nu. Niet doen alsof. We zullen de muzikale koningen van Venetië zijn. Menigtes zullen neervallen aan onze voeten.’

‘We zullen behangen worden met juwelen!’ piept Paulina.

‘We zullen naar Parijs en Rome reizen,’ zegt Anna Maria.

‘We zullen de hele dag *frittelle* met room eten!’

‘En niemand zal ons vertellen wat we moeten doen, dat bepalen we zelf.’

Agata kreunt lichtjes.

Anna Maria stoot haar zachtjes aan. 'Het was de frittelle, hè?'

Op Agata's gezicht verschijnt een scheve glimlach. Ze knikt.

Ze hadden de olieballen maar eenmalig mogen eten, een donatie aan de Pietà tijdens het carnaval. Ze werden aangeboden in een mand met linten, de geur van citroenschil en zoet deeg sijpelde door het vlechtwerk. De andere meisjes hadden tegen hen gegrauwd als jonge zwerfhondjes, maar Anna Maria slaagde erin om er drie te pakken voordat ze weg waren. Zij, Paulina en Agata hadden ze hier op het dak opgeschrokt, terwijl ze grijnsden met hun besuikerde lippen.

Anna Maria zucht als ze aan de smaak denkt. Leunt achterover terwijl Agata en Paulina volgen. Ze staren liggend naar de lucht terwijl wolken boven hen voorbijtrekken.

De zon verdwijnt achter een wolk en bedekt Anna Maria's gehavende gezicht. Littekens van de pokken twee jaar eerder. 'Je zult eroverheen groeien en jezelf worden,' zegt zuster Clara. Maar Anna Maria voelt zich al zichzelf. Dat is altijd al zo geweest. Bovendien geeft ze niet om uiterlijk. Iedereen hier heeft wel iets.

Paulina trekt haar schort recht en strijkt de kreukels glad. Agata kijkt naar Anna Maria en wacht op wat nu komen gaat. Een meeuw scheert langs haar en Anna Maria roept naar hem, totdat Agata lacht en Paulina meedoet met het gekras.

Paulina rolt zich om en pakt Anna Maria's hand. 'Tweelingen,' zegt ze en hun handpalmen raken elkaar.

Ze is zo tender dat Anna Maria zich soms afvraagt of de wind die over de lagune waait haar niet weg zal blazen. Plukjes bleekblond haar fladderen rond haar gezicht in de bries. Agata leunt over Anna Maria heen en geeft Paulina een por.

'Goed, drielingen dan,' zegt Paulina lachend.

De klok luidt eenmaal en Anna Maria springt weer op. Het is eindelijk middag. Tijd voor hun muziekles.

‘Wat is dat?’ vraagt Anna Maria en ze stormt het lokaal binnen waar Signore Conti tegen een groot instrument met een schuin dak en ranke poten leunt. Het is gemaakt van hout en versierd met elegante krullen. Ze vindt het zwart en wit van de toetsen mooi. Maar het is geen klavecimbel, dat ze weleens eerder heeft bespeeld. Het is groter.

‘Ook een goedemiddag, Anna Maria,’ zegt hij, en hij duwt zijn lange gouden krullen naar achteren. Hij is lang en slank, en heeft een hoekige kaak en een kuiltje in zijn kin. Mensen vinden hem elegant; sommige van de oudere meisjes zeggen dat ze hem *willen hebben*. Anna Maria weet niet precies wat ze bedoelen, maar voelt niet de behoefte om dat uit te zoeken.

‘Het heet een fortepiano. Het is de laatste uitvinding van Signore Cristofori. Er zit geen tokkelmechanisme in, maar de snaren worden met een hamer aangetikt. Het geeft de bespeler meer controle over het volume, snap je?’

Anna Maria gaat op haar tenen staan en grijpt de houten randen vast, steekt haar hoofd in de ingewanden van het instrument. Ze merkt de kleine houten klepjes boven de snaren op, die klaarstaan om te slaan.

‘Signore Cristofori was zo aardig om deze te doneren. We moeten er dankbaar voor zijn.’

‘Ik zou het graag proberen,’ zegt Anna Maria, met haar handen op haar heupen en haar buik naar voren.

Signore Conti neemt haar even op. ‘Je krijgt de beurt als we klaar zijn met de fluit, als dat goed gaat. Maar ga eerst zitten.’

Na de les treuzelt ze en zeurt ze tot Signore Conti het opgeeft en haar de fortepiano laat uitproberen. Ze gaat met haar vingers over de gladde toetsen en hij leert haar een melodie die ze een paar keer naspeelt.

Leuk, denkt ze, maar dit is het niet.

Net als bij de fluit en de hobo, waar ze het afgelopen jaar op heeft geoefend, zijn de kleuren in haar hoofd aanwezig, maar dof, troebel. Het past niet bij haar plan.

Anna Maria della Pietà zal het jongste lid ooit zijn van het *figlie di coro*, het wereldberoemde orkest van het weeshuis, en een maestro op haar achttiende. De wereld zal haar kennen. Ze zullen haar kennen als de grootste musicus die ooit heeft geleefd.

De gangen zijn stil als Anna Maria Signore Conti's les uiteindelijk verlaat. Hij zegt tegen haar dat ze meteen naar het avondeten moet, dat hij de zusters zal uitleggen waarom ze weer eens te laat is.

Ze haast zich over de derde verdieping, de zolen van haar versleten laarzen slaan haastig tegen de stenen tegels. De muren zijn grijs, gebarsten, het plafond is laag. Er is een getralied raam aan het einde van de gang, het daglicht vervaagt snel. Ze glijdt en draait, is net bij de wenteltrap als ze een geluid hoort, doordringend en vol, en ze stopt abrupt.

Ze volgt het geluid, loopt voorzichtig terug naar waar ze eerder langsliep en vindt een deur op een kier. Ze gluurt erdoor en ziet een man, amper volwassen, met een bos schouderlange rode krullen.

Hij zit tegenover een open haard, gekleed in een simpele bruine jas met korte slippy's en een crèmekleurige kniebroek, en wordt verlicht door de gloeiende vlammen.

In één arm houdt hij een viool vast, in de andere een strijkstok. Hij jaagt over de snaren, trekt en duwt, agressief en onverbiddelijk. Duidelijk bezeten. Anna Maria moet snel de *medico* halen. Deze man heeft een priester nodig. Maar haar voeten lijken vastgenageld, het geluid houdt haar vast.

Dus bestudeert ze nu zijn vingers, de beweging van zijn handen. De strijkstok schiet heen en terug terwijl de kleuren in haar hoofd beginnen te vloeien. Amber, goud, citrus en wit, zilver en oker en paarsbruin. De tinten vliegen langs haar ogen. Ze moet zich aan de deurpost vastklampen om overleef te blijven. Ze heeft dit instrument nog nooit op deze ma-

nier bespeeld zien worden. Het nog nooit zo horen spreken, met een stem zo helder en scherp alsof het haar eigen naam had kunnen zingen. Als een extra element, bedenkt ze. Aarde, lucht, vuur, water. En nu dit.

Maar de wendingen, hoe het alle kant op gaat. Het is te veel. Het is beangstigend. Ze overweegt weg te rennen, zich hals-overkop uit de voeten te maken. En toch, ergens diep in haar binnenste, begint een spanning weg te ebbem. Deze noten voelen vertrouwd, het is alsof ze dit geluid kent. De kleuren beginnen in lagen een landschap te vormen... groene bergen en paarse bloemen, oranje zonlicht, stukken wit. Het beweegt en zwaait voor haar ogen. Zonder te weten waarom veegt ze tranen van haar wangen.

Nu weet ze iets anders zeker. Ze moet dit instrument in handen krijgen.

Ze verstoppt zich in de kleine kast tegenover het lokaal waar hij zich bevindt, haar rug tegen een plank met uitgedroogde inktpotten aangedrukt, haar teen tussen de kier om te voorkomen dat ze zich insluit. Ademt het stof. Wacht tot hij stopt. Hoort de klik van het slot op de koffer, het gekraak van de deur, het geklak van hakken dat wegebt. Ze springt op vanuit het duister.

De viool is er, de man niet.

Ze schuift langzaam maar zeker dichterbij. Klikt de klemmen open, opent de inhoud van deze schatkist. De glanzende klankkast en de lange ranke strijkstok, perfect omhuld door het fluweel. Haar adem wordt rustiger terwijl een gevoel, warm en zacht als gesmolten suiker, door haar heen begint te stromen.

Ze strekt een hand uit, volgt met haar kleine vingers de klankkast. Het hout is glad en koel als een kiezelsteen. Ze leunt voorover, ademt de geur van vernis in, oude boeken. Haar mond vult zich met speeksel.

Ze steekt haar hand onder de hals en haalt het instrument eruit. Zet het statig onder haar kin, zoals hij dat deed.

Haar vingers raken snaren, proberen zijn greep na te doen. Met veel drama sleept ze de strijkstok van links naar rechts.

Een vreselijk gekrijs echoot door het lokaal, gevolgd door wat korte kreten als de strijkstok omlaagstuitert over de snaren.

Niet verfijsd, zegt ze tegen zichzelf. Maar blijf het proberen.

Ze corrigeert haar positie totdat...

‘Wat denk jij wel niet?’ klinkt een scherpe stem achter haar.

Haar maag krimpt ineen. Langzaam kijkt ze over haar schouder.

Hij staat in de deuropening, zijn haar rood als vuur.

‘Leg dat terug, kind,’ zegt hij zachtjes, ‘en ga weg voordat ik je wegjaag.’

Avondeten. Ze zitten in de eetzaal, een stenen zaal met een boogvormig plafond op de begane grond van de Pietà, waar drie lange houten tafels staan. Onder de banken zie je honderden paar voeten in zwarte, herstelde schoenen, omgeven door een gordijn van witte katoenen rokken. Je hoort het gekletter van borden, het gezoem van gesprekken. (‘Ik wil wel een lint ruilen, maar meer niet.’ ‘Rustig aan, straks stik je nog.’)

Paulina prikt in iets bruins en sponsachtigs op haar bord, en raakt het vervolgens wantrouwend met haar tong aan.

‘Wat kan dit zijn?’ vraagt ze, en ze trekt de lepel terug en inspecteert weer wat erop ligt.

Anna Maria hoort haar niet. Ze denkt aan hoe hij daar stond en naar haar keek, terwijl ze snel zijn viool teruglegde in zijn koffer. Haar knie trilt onder de tafel.

‘Anna Maria?’

Ze knippert en legt een hand op haar been om het te kalmeren. Daarna leunt ze opzij, ruikt aan de lepel die Paulina voor zich uitsteekt en trekt een gezicht.

‘Gekookte hersenen?’ oppert ze.

Agata port haar in haar zij, schudt haar hoofd als waarschuwing. Maar te laat. Paulina gilt het uit en de hele eetzaal, met honderd of meer leerlingen, draait zich om en kijkt hen aan.

‘Zwijg, dwaze meid,’ scheldt zuster Madalena en ze komt van haar houten stoel in de hoek naar hen toe gemarcheerd. Ze is een grote vrouw met een bolle rug en eeltige handen en bekijkt ieder van de wezen met volstrekte minachting. Ze is als een oude wijn, gerijpt in de jaren dat ze hier is.

Paulina moet stil zijn. Maar ze kan het niet helpen. Ze begint te kokhalzen. Ze springt op van haar stoel en rent via een gewelfde stenen gang de keuken in. Ze haalt net de grote houten doos in de hoek waar ze de schillen en restanten achterlaten, en spuugt. De inhoud, bruin en met een scherpe geur, zal vanavond op de afvalsloepen worden gelegegd en als mest naar de boerderijen achter de stad worden gevaren. Anna Maria zal de hoorn vanuit haar bed horen, hem in kleur zien, de noot kennen.

Anna Maria en Agata barsten nu in lachen uit, maar zuster Madalena kijkt naar hen met een waarschuwende blik en ze onderdrukken hun lach. Vliegensvlug.

Als Paulina terugkeert, is ze bleker dan gewoonlijk. Op haar bord ligt nu een twee keer zo grote portie. Haar hand beweegt langzaam om haar mond te bedekken.

‘Je eet alles op,’ zegt zuster Madalena, en hangt over haar heen als een slechte geur. Tranen springen in Paulina’s ogen. ‘Of het wordt de zweep. Ik kom zo kijken.’

Zodra ze weg is, leunt Agata over de tafel heen en trekt ze Paulina’s bord naar zich toe. Dan draait ze zich om naar Anna Maria en kijkt haar met haar grote groenbruine ogen aan. ‘Alsjeblíéft?’

Anna Maria tuit haar lippen en kijkt naar de smurrie op het bord. Er lijkt iets in te wriemelen. Maar dan ziet ze Paulina met haar natte gezicht en haperende ademhaling.

Anna Maria briest. 'We delen het.'

Agata knikt en ademt diep in, pakt een lepel. Paulina staat op, haast zich om de tafel heen en kust hen beiden op de wangen.

Anna Maria begint langzaam te kauwen, haar gezicht vertrekt als ze iets kraakbeenachtigs en draderigs op haar tong voelt. Ze luistert naar een gesprek tussen twee meisjes achter haar.

'Weer eentje?' fluistert een meisje.

'Gisteren,' antwoordt de vriendin. 'Dat is de derde dit jaar.'

'Denk je dat het... de raaf was?'

Anna Maria laat haar lepel zakken en kijkt naar Paulina. 'Waar hebben ze het over?'

Paulina kijkt haar even doordringend aan. 'Er is een verhaal...' Ze stopt, kijkt omlaag naar de tafel, controleert of niemand naar hen kijkt. 'Dat er een man is. Een wezen. Dat hij 's avonds bij de meisjes van de Pietà komt.'

'Een wezen?' vraagt Anna Maria benauwd.

Agata, die stoïcijns kauwt, schudt haar hoofd. Ze slikt voor dat ze met haar mond twee woorden vormt: '*Niet waar.*'

'Ik zei toch dat het een verhaal is,' zegt Paula defensief. 'Sommige van de meisjes fluisterden erover in de slaapkamer. Ze proberen ons vast bang te maken.' Haar ogen glijden weer langs de tafel.

'Wat gebeurt er als hij komt?' vraagt Anna Maria.

Paulina heeft een glans in haar ogen. Ze gaat verzitten. Anna Maria leunt naar haar toe.

'Eerst komt de mist. Die over het kanaal kronkelt en alles verdrinkt wat hij tegenkomt. Dan is er een geluid. Een zuigend geluid. Het is het enige geluid dat alleen de oudere meisjes kunnen horen. Ze zeggen dat het onder hun huid kruipt.'

Afschuw vervult het gezicht van Anna Maria. Paulina's ogen gaan wijder open.

'Ze worden wakker, staan half dromend op en lopen bloots-

voets naar het geluid toe. Als ze bij de deuren naar het kanaal komen, blijven ze staan, versteend, en staren ze naar het water tot hij komt. Hij staat op een gondel met een lantaarn, de voorsteven deint op en neer. Zijn lichaam is menselijk maar hij heeft de kop van een...’ Ze ademt in, bang geworden lijkt het, door haar eigen verhaal. ‘De kop van een raaf. Zwarte kraalogen, een lange donkere bek.’

Anna Maria grijpt de bank onder haar vast.

‘Hij komt dichterbij, stil, afgezien van het slurp, slurp, slurp van zijn riem in het water. De meisjes worden erdoor aange-trokken. Ze pakken de hand van het wezen, stappen in zijn boot en dan...’

Ze horen een gil naast hen... een meisje dat lacht om iets wat haar vriendin heeft gezegd.

‘Wat?’ wil Anna Maria weten. ‘Wat gebeurt er daarna?’

‘En dan pakt hij haar. De mist omsluit hen en wanneer die weg is, zie je niemand meer. Het laatste wat je hoort, is haar schreeuw.’

Anna Maria puft haar adem uit en beseft dat ze die al een tijdje in heeft gehouden.

Agata tikt weer op Anna Maria’s onderarm. ‘*Het is gewoon een verhaal.*’

Gewoon een verhaal, herhaalt Anna Maria tegen zichzelf en ze probeert te glimlachen. Maar haar knie begint weer te trillen onder de tafel. Gewoonlijk zou het iets zijn wat haar niet van streek zou maken. Ze moet beter oppassen nadat ze met de viool is betrapt. Ze maakt een geluid, probeert te lachen. Maar terwijl ze dat doet, schieten haar ogen naar het raam, naar het kanaal erachter. En het kost haar alle kracht om haar handen niet tegen haar oren te drukken, om te weigeren ooit het geluid van de gondel in de mist te horen.